

LİSELİ ERKEK SPORCULARIN VE SPORCU OLMAYANLARIN BENLİK KAVRAMLARI

*F.Hülya AŞÇI; **Hülya GÖKMEN; **Gül TIRYAKI; ***Uğur ÖNER

ÖZET:

Bu çalışmanın amacı; lise düzeyindeki erkek sporcularla sporcu olmayan deneklerin benlik kavramları arasındaki farkın belirlenmesi ve spor deneyimi ile yapılan spor çeşidinin liseli erkek sporcuların benlik kavramı üzerine etkisinin araştırılmasıdır. 174 erkek sporcu ve 174 sporcu olmayan lisenin benlik kavramları Harter'ın Gençler için Kendini Algılama Envanteri kullanılarak karşılaştırılmıştır. t-test sonuçları; liseli erkek sporcularla sporcu olmayanlar arasında atletik yeterlilik, sosyal kabul ve fiziksel görünüm puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların olduğunu göstermiştir ($p<.05$). Bunun yanı sıra, spor deneyimine göre sporcuların atletik yeterlilik ve iş yeterliliği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p<.05$). Sporcuların sosyal kabul puanları arasında spor çeşidine göre de anlamlı farklılıklar vardır. ($p<.05$).

SELF-CONCEPT OF HIGH SCHOOL MALE ATHLETES AND NON-ATHLETES ABSTRACT:

The purpose of this study was to determine the differences in self-concept among high school male athletes and non-athletes; and to investigate the effect of sports experiences and type of sports on self-concept of high school male athletes. The self-concept of 174 high school male athletes and 174 non-athletes were compared by using Harter Self-Perception Profile for Adolescents. T-test results have showed that there was a significant differences in social acceptance, athletic competence and physical appearance scores between athletes and non-athletes ($p<.05$). A significant difference was found in athletic competence and job competence scores among athletes according to year of sports experiences ($p<.05$). According to type of sports; a significant difference was found in social acceptance score among athletes ($p<.05$).

GİRİŞ

Spor alanında uzun yıllardan beri araştırılmakta olan birçok psikolojik kavramdan biri sporcunun kişilik yapısıdır. Kişilikle ilgili çok sayıda araştırma kişinin bireysel dünyasını inceler. Bu bireysel dünyada ortaya konmaya çalışılan ben (self) kavramıdır. Ben (self) kişiliğin merkez özelliğidir ve birçok

(*) K.T.Ü. Fatih Eğ. Fak. Beden Eğ. ve Spor Böl.

(**) O.D.T.Ü. Beden Eğ. ve Spor Böl.

(***) Ankara Üniv. Eğ. Bil. Fak. Eğitimde Psikolojik Hiz. Böl.

tanımlayıcı kişilik özellikleri -kendine güven, kendini kabul, kendini gerçekleştirme- kişinin benlik kavramını oluşturur (Salokun, 1990a). Bu bağlamda; benlik kendi kişiliğimize ilişkin kanılarımız ve kendi kendimizi görüş tarzımızdan oluşur. Bu bakımdan benlik, kişiliğin öznel yanı olarak tanımlanabilir (Baymur, 1990).

Psikoloji tarihi boyunca, araştırmacıların ilgisini çekmekte olan benlik kavramını değişik şekillerde tanımlamak olasıdır. Örneğin; Pangrazi (1982) benlik kavramını, kişinin iç dünyasını oluşturan düşünceler, tutumlar ve değerler sistemi olarak tanımlar. Bunun yanı sıra; Shavelson (1976) benliği aşağıdaki şekilde tanımlamıştır: "benlik kişinin deneyimleri doğrultusunda, çevresi ve kendi davranışları ile etkileşimi ile kendini algılamasıdır" (Marsh et al., 1983). Burn (1982) ise benlik kavramını kişinin kendi hakkında sahip olduğu bütün inançları ve değerlendirmeleri olarak tanımlamıştır.

Bu kısa tanım örneklemeden benliği kısaca kişinin kendi davranışlarını algılama yolu olarak tanımlamak mümkündür. Kişinin davranışlarını ve zihinsel zindeliğini açıklamakta önemli rol oynayan bu psikolojik kavram yaş, cinsiyet, başarı, sosyo-ekonomik düzey, etnik grup gibi birçok faktörden etkilenmektedir (Wylie, 1979). Bunların yanı sıra; beden imgesi (body image) ve spora katılımın da benlik kavramı üzerine etkisinden söz etmek olasıdır.

Spora katılımın benlik kavramı üzerine etkisi birçok araştırmacı tarafından araştırılmıştır. Araştırmacılar bu etkileşimi açıklamak için sporcu olan ve olmayanları karşılaştırmışlar ya da belli bir süre verilen antrenmanın benlik kavramı üzerine etkisini incelemişlerdir. Örneğin; Schumaker, Small ve Wood (1986) spora katılımın benlik kavramı üzerine etkisini lise öğrencileri üzerinde araştırmışlar ve sporcuların fiziksel ben, ahlak-etik ben, kişisel ben, davranış alt ölçeklerinde sporcu olmayanlardan daha yüksek skorlar aldıklarını bulmuşlardır. Birçok araştırmacı yine; sporcuların benlik kavram puanlarının sporcu olmayanların kinden daha yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır (Salokun, 1990b; Smith, 1986; Olszewska, 1982; Hoffman, 1986; Synder ve Spreitzer, 1976; İbrahim ve Morrison, 1976). Fakat birçok araştırmacı ise sporcu olan ve olmayanların benlik kavramı arasında anlamlı farklılığın olmadığını belirtmişlerdir (Magill & Ash, 1976; Tiryaki ve Morali, 1992; Manning, 1990).

Bu araştırmanın amacı, lise düzeyindeki erkek sporcularla, sporcu olmayanların benlik kavramları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını; yapılan spor çeşidinin ve spor deneyiminin benlik kavramı üzerine etkisini araştırmaktır.

METOD

Denekler: Bu araştırmanın denek grubunu Ankara'daki 8 liseden seçilen 174 sporcu ve 174 sporcu olmayan erkek öğrenci oluşturmaktadır. 174 erkek

sporcu voleybol, futbol, basketbol, hentbol ve atletizm dalında okul takımında lisanslı olan sporculardan seçilmiştir. 174 sporcu olmayan erkek denek aynı okullardan sporcuların sayısına eşit şekilde her sınıf düzeyinden rastgele örneklem yöntemi ile seçilmiştir.

Veri Toplama Aracı: Benlik kavramını ölçmek için Harter'ın gençler için Kendini Algılama Envanteri (1988) kullanılmıştır.

Bu envanter toplam 45 maddeden oluşmakta ve aşağıdaki 9 farklı yaşam boyutundaki benlik kavramını ölçmektedir (Okuldaki yeterlilik, Sosyal Kabul, Atletik yeterlilik, Fiziksel görünüm, İş yeterliliği, Duygusal çekicilik, Davranış, Yakın arkadaşlık, Global yeterlilik).

Harter'ın Gençler için Kendini Algılama Envanteri'nin Türkiye için geçerliliği ve güvenilirliği bu çalışmadan önce yapılan bir ön çalışma ile edilmiştir (Aşçı, 1993). Aracın test-tekrar test güvenilirliği. 75 (iş yeterliliği ve davranış) ile. 87 (atletik yeterlilik) arasında bulunmuştur. Bu envanterin iç tutarlılık katsayısı ise .77 ile .90 arasında bulunmuştur (Aşçı, 1993).

Verilerin Çözülmesi: Araştırmaya katılan deneklerin benlik kavramları yukarıda adı edilen araçla elde edilen veriler üzerinden betimsel istatistikler, t-test, çoklu varyans analizi ve Scheffe testi ile analiz edilmiştir. Analizler için SPSS programı kullanılmıştır.

SONUÇLAR

Tablo 1'de sporcu olan ve olmayan deneklerin üç sınıf düzeyine (lise 1, 2 ve 3) dağılımları gösterilmiştir.

Görüldüğü gibi; lise 1 düzeyinde 48 (%27.5) sporcu ve 48 sporcu olmayan (%27.5), lise 2 düzeyinde 78 (%45) sporcu ve 78 (%45) sporcu olmayan erkek denek var iken lise 3 düzeyindeki sporcu ve sporcu olmayan sayısı lise 1 düzeyindeki ile aynıdır.

Tablo II'de lise düzeyindeki erkek sporcuların branşlara ve spor yıllarına göre dağılımları verilmiştir.

S	SPORCU		SPORCU OLMAYAN	
	N	%	N	%
N	9	48	48	27.5 %
I	10	78	78	45 %
F	11	48	48	27.5 %
Toplam	174	100 %	174	100

Tablo 1: Sporcu olan ve olmayan deneklerin 3 sınıf düzeyine dağılımları

Tablo 2: Lise düzeyindeki 174 erkek sporcunun branşlara ve spor deneyim yıllarına göre dağılımları.

	1 yıldan az ve 1 yıl		2-3 yıl yıl		4 yıldan fazla		Toplam yıl	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Futbol	14	8.04 %	16	9.1 %	24	13.7 %	54	31.0 %
Basketbol	6	3.44 %	13	7.47 %	20	11.4 %	39	22.4 %
Voleybol	8	4.59 %	18	10.3 %	4	2.29 %	30	17.21 %
Hentbol	11	6.32 %	8	4.59 %	5	2.87 %	24	13.7 %
Atletizm	18	10.3 %	7	4.02 %	2	1.14 %	27	15.5 %
Toplam	57	32.70 %	62	35.5 %	55	31.5 %	174	100 %

Tablo II'den anlaşıldığı gibi 174 erkek sporcudan 54 tanesi futbol (%31.0), 39'u basketbol (%22.4), 30'u voleybol (%17.2), 24'ü hentbol (%13.7) ve 27'si atletizm (%14.9) branşı ile uğraşmaktadır. Spor deneyim yıllarına göre incelendiğinde en fazla sporcunun (62) 2-3 yıl (%35.5) deneyimi olan grupta bulunduğu görülüyor. Bunu 57 (%32.7) ile 1 yıldan az ve 1 yıl deneyimi olanlar ve 55 (%31.5) sporcu ile 4 yıldan fazla deneyime sahip olan grupların izlediği anlaşılıyor.

Tablo 3: Sporcu olan ve olmayanların Benlik kavramının 9. alt Ölçeğindeki Ortalama, Standart Sapma, t-test sonuçları

ALT ÖLÇEKLER	SPORCU		SPORCU OLMAYAN		T DEĞERİ
	X	SD	X	SD	
Okuldaki					
Başarı	2.78	.59	2.77	.57	-.19
Sosyal Kabul	2.99	.52	2.88	.57	-2.87 *
Atletik Yeterlilik	3.00	.46	2.81	.40	-3.30 *
Fiziksel Görünüm	2.91	.50	2.76	.66	-2.27 *
İş Yeterliliği	2.74	.49	2.76	.56	.46
Duygusal Çekicilik	2.69	.65	2.60	.57	-1.32
Davranış	2.87	.57	2.90	.57	.47
Yakın Arkadaşlık	3.05	1.70	2.92	.62	-.94
Global Yeterlilik	2.96	.58	2.86	.61	-1.53

* p<.05

Tablo 4: Spor Deneyimine göre 174 sporcunun ortalama, standart sapma ve varyans analizi sonuçları

Alt Ölçekler	Grup 1 (1 yıldan az ve 1 yıl)	Grup 2 (2-3 yıl)	Grup 3 (4 yıldan fazla)	F Değeri
Okul Başarısı				
x	2.77	2.83	2.74	
Sd	.60	.60	.57	.366
Sosyal Kabul				
x	2.90	3.05	3.03	
Sd	.56	.49	.49	1.47
Atletik Yeterlilik				
x	2.89	2.99	3.12	
Sd	.41	.39	.55	3.66 **
Fiziksel Görünüm				
x	2.88	2.96	2.88	
Sd	.53	.48	.48	.51
İş Yeterliliği				
x	2.84	2.64	2.73	
Sd	.42	.47	.56	2.41 *
Duygusal Çekicilik				
x	2.58	2.75	2.71	
Sd	.67	.59	.69	1.050
Davranış				
X	2.90	2.92	2.77	
Sd	.57	.56	.57	1.124
Yakın arkadaşlık				
Sd	2.8	2.97	3.02	
	.64	.69	.199	
Global Yeterlilik				
x	2.88	2.99	3.00	
Sd	.57	.58	.61	.701

* < .05

** p < .01

Sporcu olan ve olmayanların benlik kavramlarının karşılaştırılması için yapılan t-test sonuçları tablo III'de verilmiştir.

Tablo III'de görüldüğü gibi sporcu olan ve olmayan lise düzeyindeki öğrenciler arasında benlik kavramının sosyal kabul, atletik yeterlilik ve fiziksel görünüm alt ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar vardır (p < .05).

Tablo IV'de lise düzeyindeki erkek sporcuların spor deneyimlerine göre benlik kavramları arasında farklılığın test edilmesi için yapılan varyans analizi

sonuçları ile birlikte spor deneyim yıllarına göre benlik kavramının 9 alt ölçeğinin ortalama ve standart sapmaları verilmiştir.

Varyans analiz sonuçları spor deneyimine göre benlik kavramının atletik yeterlilik ($F=3.61, p<.05$) ve iş yeterliliği ($F=2.41, p<.05$) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığın olduğunu göstermiştir.

Bu farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını test etmek için yapılan Scheffe post hoc analiz sonucu; 1 yıldan az ve 1 yıl spor deneyimine sahip olanlar ile 4 yıldan fazla spor deneyimine sahip grupun atletik yeterlilik puanları arasındaki farkın anlamlı olduğunu ortaya koymuştur. Buna ek olarak; Scheffe post hoc testi sonucuna göre; 1 yıldan az ve 1 yıl spor deneyimiine sahip grupla 2-3 yıl spor deneyimine sahip grupun iş yeterliliği puanları arasında anlamlı farklılıklar vardır.

Tablo V'de değişik spor dallarındaki (futbol, basketbol, voleybol, hentbol ve atletizm) lise düzeyindeki erkek sporcuların benliğin 9 alt ölçek puanlarının birbirinden farklı olup olmadığının test edilmesine ilişkin olarak elde edilen varyans analiz sonuçları sunulmuştur.

Alt Ölçekler	Grup 1 Futbol N=54	Grup 2 Basketbol N=39	Grup 3 Voleybol N=30	Grup 4 Hentbol N=24	Grup 5 Atletizm N=27	F değeri
Okul Başarısı						
x	2.78	2.94	2.78	2.67	2.68	
Sd	.57	.60	.61	.61	.58	1.137
Sosyal Kabul						
x	2.98	3.11	2.92	3.20	2.74	
Sd	.43	.48	.51	.53	.62	3.49 *
Atletik Yeterlilik						
x	3.10	3.08	2.90	2.84	2.94	
Sd	.40	.51	.48	.50	.37	2.20
Fiziksel Görünüm						
x	2.87	2.98	2.88	2.95	2.88	
Sd	.54	.49	.50	.53	.38	.429
İş Yeterliliği						
x	2.78	2.80	2.62	2.72	2.70	
Sd	.46	.53	.57	.42	.46	.710
Duygusal Çekicilik						
x	2.70	2.81	2.67	2.76	2.42	
Sd	.63	.68	.62	.63	.66	1.514
Davranış						
x	2.80	2.89	2.94	2.89	2.88	
Sd	.56	.57	.59	.65	.49	.335
Yakın Arkadaşlık						
x	2.94	2.61	2.81	3.04	2.75	
Sd	.60	.67	.63	.71	.68	1.470
Global Yeterlilik						
x	2.92	3.03	2.96	3.00	2.89	
Sd	.56	.65	.61	.48	.61	.308

* $p<.05$

Değişik spor dallarındaki sporcuların 9 alt ölçekteki benlik puanlarını karşılaştırmak için yapılan varyans analiz sonucuna göre; benlik kavramının sosyal kabul alt ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar vardır ($p < .05$). Yapılan Scheffe post hoc analiz sonucuna göre hentbol ve basketbol branşı ile uğraşan sporcuların sosyal kabul puanları ile atletizm branşı ile uğraşanların sosyal kabul puanları arasındaki fark anlamlıdır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırma, lise düzeyinde sporcu olan ve olmayan erkek deneklerin benlik kavramları arasında bir farkın olup olmadığını test etmek ve spor deneyimi ile çeşitli spor branşlarının benlik kavramı üzerine etkisini araştırmak amacı ile yapılmıştır.

Araştırma sonuçları; spora katılımın liseli erkek deneklerin benlik kavramı puanlarını arttırdığını göstermiştir. Lise düzeyindeki erkek sporcuların puanları benlik kavramının sosyal kabul, atletik yeterlilik ve fiziksel görünüm alt ölçeklerinde sporcu olmayanlardan daha yüksektir.

Daha önce yapılan araştırmalar bu sonucu desteklemektedirler. Örneğin; Vincent (1976) sporcuların sporcu olmayanlardan daha yüksek benlik puanına sahip olduklarını belirtmiştir. Hawkins ve Gruber (1982) liseli erkek öğrencilerin benlik kavramlarının beyzbol sezonundaki dersler sonucunda arttığını bulmuşlardır. Diğer taraftan; birçok araştırmada değişik benlik kavramı envanteri kullanılarak sporcu olan ve olmayanlar arasındaki farklılık belirlenmeye çalışılmıştır. Mesela; Salokun (1990b); Schumaker ve arkadaşları (1986) Tennessee Benlik Kavramı Envanterini kullanarak sporcu olan ve olmayanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulmuşlardır. Buna ek olarak; Guyot ve ark.da (1981) spora katılan erkeklerin puanlarının Piers-Harris'in Benlik Kavramı Envanterinin tüm alt ölçeklerinde sporcu olmayanlardan daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Bu çalışmanın sonucu da sporcu olanlarla olmayanlar arasında Harter'in kendini Algılama Envanterinin 3 alt ölçeğinde istatistiksel olarak anlamlı fark olduğunu göstermiştir.

Bunlara ek olarak; bu çalışmanın sonuçları Smith (1986), Hoffman (1986), Snyder ve Spreitzer (1986), İbrahim ve Morrison'un sonuçları ile benzerlik gösterirken; Magill ve Ash (1976), Manning (1990), Tiryaki ve Moralı'nın (1992) sonuçları ile benzerlik göstermemektedir.

Jasnoski ve arkadaşlarına (1981) göre; fiziksel etkinlik programına katılım kişinin benlik kavramını değiştirir. Jasnoski (1981) benlik kavramındaki bu değişimin fiziksel aktivite ile ilişkili olan grup katılımı, kabul görme gibi kişisel ya da sosyal etmenlerden kaynaklandığını belirtmiştir. Bunun sonucu olarak; sporcu olan ve olmayanların sosyal kabul puanları arasındaki fark fiziksel etkinlik programının, bu özelliğinden kaynaklanabilir. Sportif faaliyetlere katılım kişiye takım ve grup aktiviteleri ile başkaları tarafından ihtiyaç duyulma, isten-

me ve kabul edilme fırsatı sağlar. Sporcu olan ve olmayanların sosyal kabul puanları arasındaki farkın nedenlerinden biride bu sayılabilir. Buna ek olarak, sporun sosyal bir kurum özelliği taşıması, kişinin kendini iyi hissetmesini ve kişisel özelliklerini geliştirebilecek birçok becerinin öğrenilmesini sağlar. Beden eğitimi ve spor programları öğrenci, arkadaş, öğretmen veya antrenör arasındaki iletişim ile karakterize olur. Bunun sonucu olarak da bu işleyiş, kişinin sosyal yapısının ve benlik kavramının gelişmesinde önemli rol oynar (Salokun, 1990).

Bunların yanısıra Kenyon, McPherson (1972) ve Snyder ve Spreitzer (1974) başkaları ile iletişim kurmanın, modelleşmenin ve toplumsallaşmanın sporun içinde yer aldığına değinmişler ve sporcu olan ve olmayanlar arasındaki farkın bu spora katılımın sosyalleşme özelliğinden dolayı olduğunu ortaya koymuşlardır (Snyder ve Spreitzer, 1976). Bütün bu açıklamalar lise düzeyinde sporcu olan ve olmayan erkek deneklerin sosyal kabul puanları arasındaki istatistiksel olarak anlamlı farklılığın nedenini açıklamaktadır.

Bu araştırmada elde edilen diğer bir sonuç ise; lise düzeyindeki sporcu ve sporcu olmayanların benlik kavramlarının atletik yeterlilik alt ölçeğindeki puanları arasında istatistiksel olarak farkın bulunmasıdır. Birçok araştırmacıya göre (Miller, 1989; Koacher, 1971) yeni bir becerinin kazanılması ya da öğrenilmesi benlik kavramının gelişmesine yardımcı olur. Örneğin Miller (1989), spora katılımın kişi için önemli olduğunu ve beceri kazanma veya önceden kazanılmış becerinin geliştirilmesi ile birlikte benlik kavramında geliştiğini ortaya koymuştur. Miller (1989) ve Koacher (1971) gibi ; Aronsan ve ark. (1962), Hellinson (1970), Kay (1972) ve McGlenn (1976) "sporda, fiziksel aktivitedeki yetenek ile benlik kavramının olumlu gelişimi arasında pozitif bir ilişki" olduğunu ortaya koymuşlardır (Salokun, 1990). Bu bağlamda; sporcu olan ve olmayanların atletik yeterlilik puanları arasındaki farkın sporun beceri kazandırma ya da geliştirme özelliğinden kaynaklandığı söylenebilir.

Liseli erkek sporcular ve sporcu olmayanlar arasındaki diğer önemli farklılık benliğin fiziksel görünüm alt ölçeği puanlarında elde edilmiştir. Lerner ve ark. (1973), Pangrazi (1982) fiziksel görünümün benlik kavramının en önemli belirleyicilerinden biri olduğunu vurgulamışlardır. Bunun yanısıra; Wylie (1961) de kuramsal açıdan; kişinin vücut özelliklerinin önemliliğini ve bunların benlik kavramı gelişimindeki rolünün önemi üzerinde durmuştur (Guyot ve ark., 1981). Öte yandan; yapılan birçok araştırma sporcuların, sporcu olmayanlardan daha çok beden görünümülerinden hoşnut olduklarını göstermektedir (Gökdoğan, 1988; Can, 1990, Bucaria, 1989). Bu çalışmadan elde edilen bulgular yukarıdaki araştırmaları destekler biçimdedir.

Combs (1965) "kişi, benliğini yaşamındaki deneyimlerle elde eder" demiştir (Pangrazi, 1982). Spor da, insan için bir yaşantıdır. Spor yaşantısı

olumlu ve olumsuz bir benliğin gelişmesi için insanlara değişik olanaklar sağlamaktadır. Bu düşüncenin doğrultusunda spor yılının, yani deneyimin sporcuların benlik kavramı üzerine etkisi olup olmadığı, bu araştırmanın başka bir amacı olmuştur. Yapılan varyans analizi sonucunda, sporcuların atletik yeterlilik ve iş yeterliliği puanlarının spor yaşantılarına göre istatistiksel olarak anlamlı derecede farklı olduğu bulunmuştur. Daha sonra yapılan Scheffe post hoc testi sonucu ile 1 yıldan az ve 1 yıl spor deneyimine sahip grubun 4 yıldan fazla spor deneyimine sahip olanların "atletik yeterlilik" puanları arasında ve yine; 1 yıldan az ve 1 yıl spor deneyimine sahip grubun "iş yeterlilik" puanları ile 2-3 yıl spor deneyimine sahip grupların "iş yeterlilik" puanları arasında anlamlı düzeyde fark olduğu ortaya konmuştur.

Elde edilen bu sonuçlar spor deneyimi arttıkça sporcunun atletik becerilerini yeterli gördüğünü, iş sorumluluklarının arttığını kabul ettiklerini ve bu sorumluluklar karşısında kendilerini yeterli hissettiklerini göstermektedir.

Sporcuların uğraştıkları spor branşına göre benlik kavramı puanları test edildiğinde; benliğin sosyal kabul alt ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Yapılan Scheffe post hoc analiz testi basketbol ve hentbol branşı ile uğraşan sporcuların sosyal kabul puanlarının, atletizm branşı ile uğraşan lise erkeklerden daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuca göre takım sporu ile uğraşan sporcuların daha sosyal ve kendilerini sosyal olarak kabul edilmiş gördükleri ortaya çıkmaktadır. Pot-hak, Kumar ve Thakur (1985) takım sporu yapan sporcuların benlik puanlarını sosyal benlikte yüksek bulurlarken, bireysel sporla uğraşan sporcuların ise benlik puanlarının kişisel benlik de yüksek olduğunu bulmuşlardır. Bu sonuç yapılan araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir.

Sonuç olarak; spora katılımın kişilerin benlik kavramı üzerine de önemli bir etkisi vardır. Spor ortamında sağlanan değişik koşullar, fırsatlar kişinin benlik gelişimini olumlu veya olumsuz yönde etkilemektedir.

KAYNAKÇA:

- Aşçı (Özgeylan), F.Hülya, 1993."Self-concept and Body Image of High School Male Athletes and Non-athletes" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baymur, F., 1990. Genel Psikoloji. İnkilap Kitabevi, İstanbul.
- Bucaria, L.J., 1989. "The Relation of Sports Status To Body Image; Self-Esteem and Fearfulness in High School Adolescents", Dissertation Abstract International, 50(9), pp. 3086-A.
- Burn, Robert, 1982. Self-Concept Development and Education, Holt; Rinehart and Winston, Newyork.
- Can, G., 1990. Lise öğrencilerinin Benlik Tasarımlarını Etkileyen Etmenler, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Gökdoğan, F.,1988. "Orta Öğretime Devam Eden Ergenlerde Beden imajından Hoşnut Olma Düzeyi", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gyot, Gary W., Louis Fairchild, Mary Hill, 1981. "Physical Fitness, Sport Participation, Body Build, and Self-Concept of Elementary School Children", International Journal of Sport Psychology, 12, 105-6.

- Harter, S., 1988. *The Self-Perception Profile For Adolescent*, Manual, University of Denver.
- Hawkins, D.B. and J.J. Gruber, 1982. "Little League Baseball and Player's Self-Esteem ", *Perceptual and Motor Skills*, 55, 1335-1340.
- Hoffman, A., 1986. "Competitive Sport and The American Athlete: How much is Too Much?", *International Journal of Sport Psychology*, 17, 390-397.
- İbrahim, H. and N. Morrison, 1976. "Self-Actualization & Self-Concept Among Athletes." *The Research Quarterly*, 47, 1, 68-79.
- Jasnoski, M.L. ve ark., 1981. "Exercise Changes in Aerobic Capacity and Changes in Self-Perceptions :An Experimental Investigation", *Journal of Research In Personality*, 15, 460-466.
- Koacher, G.P. 1971. "Swimming, Competence and Personality Change", *Journal of Personality and Social Psychology*, 18(3), 275-278.
- Lerner, R.M. ve ark., 1973. "Relations Among Physical Attractiveness, Body Attitudes and Self-Concept in Male and Female College Students", *Journal of Psychology*, 85, 119-129.
- Magill, R.A., and M.J. Ash., 1979. "Academic, Psycho-Social, and Motor Characteristic of Participants and Non-participants in Children's Sport", *Research Quarterly* 50, 2, 230-240.
- Manning, P.A., 1990. "The Relationship of Self-Concept, Sex Role Orientation and Locus of Control Between Female Athletes and Non-athletes with Further Investigation of Birth Order, Commitment, and Influencing Agent Among The Athletes", *Disertation Abstracts International*, 51 (8), 2684-A.
- Marsh, H.W., et. al., 1983. "Self-Concept: The Construct Validity of Interpretation Based Upon SDQ", *Journal of Personality and Social Psychology*, 45(1), 173-187.
- Miller, Rosalie, 1989. "Effects of Sports Instruction on Children Self-Concept", *Perceptual & Motor Skills*, 68, 239-242.
- Olszewska, G. 1982. "The Relation of a Self-Image, Self-Estimation and a Tendency To Dominate Or To Submit The Effectiveness of the Performance of Team Players", *International Journal of Sport Psychology*, 13, 107-113.
- Pangrazi Robert, 1982. "Physical Education, Self-Concept and Achievement. *Journal of Physical Education Recreation and Dance*, November / December, 16-18
- Pothak, N., Kumar A. and Iyakur G.P., 1985. "Self-Esteem In Individual Athletes, Team Members and Non-Athletes", *Perceptual and Motor Skills*, 61-178.
- Salokun, S.O., 1990a. "Effects of Training in Basketball and Field-Hockey Skills on Self-concept of Nigerian Adolescent", *International Journal of Sport Psychology*, 21, 121-137.
- Salokun, S.O., 1990b. " Comparison of Nigerian High School Male Athletes and Non-athletes on Self-Concept", *Perceptual and Motor Skills*, 70, 865-866.
- Schumaker, J.F., Linwood S. and Jacey W., 1986. "Self-Concept, Academic Achievement and Athletic Participation", *Perceptual and Motor Skills*, 62, 387-390.
- Smith, T.L., 1986. "Self-Concepts of Youth Sport Participants & Non-Participants in Grades 3 and 6", *Perceptual and Motor Skills*, 62, 863-866.
- Synder, E.E. and E. Spreitzer, 1976. "Correlates Sport Participation Among Adolescent Girls", *The Research Quarterly*, 47, 4, 804-809.
- Tiryaki, M.S. ve S. Morali, 1992. "Sportif Katılımın Liseli Sporcuların Benlik Saygısı üzerine Etkisi", *Spor Bilimleri Dergisi*, 3, 1, pp. 1-9.
- Vincent, M.F., 1976. "Comparison of Self-Concepts of College Women: Athletes and Physical Education Majors". *Research Quarterly*, 47, 218-225.
- Wylie, R.C., 1979. *Self-Concept: Theory and Research on Selected Topics*, Vol.2, revised Edition, University of Nebraska Press, Lincoln.